

LANAREN POZA

Poza dakar lanak; gauza bakotxaren guna eskertzen dakiarentzat alan be. Zer gaitik kantuz txoriak? Nekatu diralako, nik uste; ara-ona ibilliz, edo jateko billa jatzuz, eta asti-unez atsegin jake soiñuaren poza. Gure ortuan, uda ta negu, txori mota ugari dabilta, geienak kantari. Udazkenean, ostera, ez usoak bakarrik, beste klase batzuk be, iparretik egora doazanak, egun batzuetako egotaldia egin oi dabe gure baratz inguruan. Aldra bat, txepetx antzekoena, emen euki dogu egunokaz zugatzez zugatz kantari; euron kanta gozo-gozo be etzan arren, bakotxak bere erara kantuari ekiten. Ostera, ibillaldi luzeko nekeari kantatzen. Gaur barriro egazari ekiñez Afrika'rantza joanak dira. On egin daizuela!

Guk Euskerazaintzakuok, oraingoz beintzat Deba'n daukagu geure egoitza, lan eta barriketan egiteko lekua, antxe batzen gara illero, illaren azkenengo zapa-tuan. Bizkaitik, Gipuzkoatik, Gazteiz'tik eta abar. Ez gara askorik, ogei bat geien alkartzen gareanok; lanari gogoz ekin gure izan ezkerero, naikoa: zenbakiak baiño gogoak geiago esan nai dau emen.

Noiztik orrela? Aspalditik. Ez naz orain gogoratzen, baiña lenengo urte mordoa dala, Durango'n, Jesuiten aretoan batzen giñean talde; "Euskerazaintza" izena be berton asmatu genduan. Gero, Donostia'ra joaten giñan (Ni Gotzon Garitao-nandia'k eroaten nindun, arakoan beti gasolina arturik Arrua'n. Ondoren, gauzea polito antolatu zanean, Larrako komentuan egin genduzan batzar batzuk, gero Eibar'en urte batzuetan eta azkenez Deba'n Anez Lazkao'ren etxean. Beti alkar artze eta armoni eder-gurian. Lanerako leiak ez dakar zezio ta iskanbillik.

Sarri erantzuon bear izan dautsat itaun oni: "Asko zarie?" Autortu dot ogei bat batzen gareala. Geienetan alkartzen gareanak. Ba-dira batzuk ille batzuetan etorri, eta gero zergaitik esan bage, etorteari muzin egin dautsoenak; beste batzuk kargu garaian ipiñi dabezalako, ez datozanak; ona bi. Bat Agustin Orbegozo, leen utsik egiteke etorten zana, urte batzuk dirala Euskalerriko Pasiotarren Nagusi aukeratu eben, eta ez jakon errez gure batzarretara etortea, eta gero orain urte bete lez dala, Pasiotar orreien Jeneral izendatua izan zan; orain Erroma'n bizi da. Bestea, Aita Luis Arostegi da, euskaltzale errime-errimea, karmeldarra; onek be laugarren urtea daroa Euskalerriko karmeldarren nagusi eta naikoa zeregin dauko; gaur Ego-Amerikatik dabil, Guatemala, Kolonbia, Peru, Txile ta Panama'n karmeldar komentuek ikertzen. Iñoiz idatzi dabe geugaz dagozala lanez eta arnasaz.

Zer da Euskerazaintza? Alkarte bat, euskal lanerako nai kementsu adoretua, erri euskeraren Akademia. Izkuntza guztiak lez, —ez guztiak—, daukiez euren Akademi bereziak, bakotxak bere izkera zaindu ta bide onez zuzentzeko. Ori egiten dau gure Euskaltzaindiak be, zaindu ta zuzendu, baiña ez derrigorrez idazle ta erri osoak egiten ditun uts eta akatsen zuzentzaille. Euzkadi-n akademi bi daukaguz, bata goi-goikoa Euskaltzaindia ta bestea beeragokoa Euskerazain-tza, erriak egiten dauan euskera bide artezetik eroaten alegintzen dana.

Gure akademia erritar euskera zaintzeko sortua da. Eta orretan darabiltz bere indarrak. Gizaldietan egon gara gu olako barik, zuzentzaille barik; orregaitik sortu jakuz ainbeste izkelgi ta dialekto. Naparroan naparru goi ta beekoa, Gipuzkoan, Bizkaian bertokoak, eta mugaz andik Laburdi-Bexanapar-zuberotar izkerak. Badabe diferentzi apur bat, aditzean batez be, baiña ez esaten dan beste; egizuz igande ta opor-aldietan erbestera egin oi dozuzan beste ibillaldi ta laster ikusiko dozu ez dagoala aldarrikatu daroagun beste diferentzia; ibilli gaitzean erriz erri,

irakurri daigun irakurten dogun baiño zerbait geitxoago izkelgi guztietatik, eta or egiñik guk opa dogun batasuna.

Batasuna? Batasunaz, euskal batasunaz berbatzen gara batzarretan, eta ez dogu ortarako biderik ikusten; danok nai dogun gauza baterako biderik ezin aurkitu; naiko zoritxar ez al da? Nik sarri gogoratu izan dot gerra aurreko giroa; orduan danok gentozan bat euskerearen alde jokatzeko; orduan lider —nagusi— bi geunkezan, Lizardi ta Aitzol. Zelako nagusiak! Orain guztiok gara nagusi ta lider. Zoritxar ikaragarria dogu lepo gaiñ!

Lengo zapatuan “egunkariaren” auzia mai gaiñeratu zan gure artean. Zelako naigabez gero! Idazle, izkelgi, diru, dana aztertu zan, besteak aztertua be gogora ekarriz... Zenbat eragozpen eta oztopo! Lizardi’k ez eban olakorik gogoatan izan artikulu giarra ortaz idatzi ebanean! Idazle, izkelgi, diru, esku artean eukan dana. Baiña gaur danok gara maisu, danak gara dirutsu, danok gabiltz aurrenengo izan nairik. Eta “anarkia” orritxeri esaten jako. Eta orrela ez dator gauza onik, bururik eza baiño. Egunkari eder bat eukiteko aukera dogula, ez dogu ezer egingo. Gure mukerkeria! Ari ta oni errua botatea gauza erreza, baiña danok gara errudun.

Eztabaidatu ziran or eta emen agertzen diran iragarki ta olako petralak. Esan dot: gaur edozein da maisu, asko ikasi da azken urteotan euskera arloan; baiña maisu izateko lain? Ez dot uste; gauza bat da ausart izatea, eta beste bat, naiko diferentea, maisu izatea. Lenago iragarki (anunzio) bat ipiñi bear zanean, noberak ez ba’ekian, itandu egin oi zan; gaur ez, dakidan lez jarri eta aurrera. Eta zenbat disparte bazterretan! Pillo aundiak daukaguz, olakoak, Euskerazaintzan. Baita guztiz ondo adierazo ta idatzitakoena be. Au da gure lana, erritar izkuntza zaindu ta iraun-azo.

Ba-dogu beste sail bat be, liburu saila. Asi giñanetik ona idazti mordoa dauka-gu ak eta onek euskera garbi, gozo ta jatorrean osotu ta argitaraturik. Eta sal-tzen dira? —askoren itauna. Bai, mutillak! Euskerazaintza’k eztau atxerik onar-tzen, eta ainbat etsai ta izterbegi ditu saltzerakoan; baiña saltzen dira, ez dira euskaldun guztiak atxe-zaleak. Eta au diño, ez dabela oraindik zentzunik galdu; beraz, zentzuna galtzea ete da atxe jartzea? Dana dala, Euskerazaintza’k ez darabil atxerik bere idaztietan, ez aldizkarietan, ots, “Euskerazaintza”n “Saski-Naski”n. Eta irakurlean eritxiz irakur-errezago dira onein idaztiak.

Lan asko idazten ete? produkziño edo ekarpen ugaria dau Euskerazaintza’k liburu arloan. Or Akesolo, Zubikarai, Latiegi, Gastañaga, Oñatibia, Jakakortajare-na, Onaindia ta besteak idaztiak, J.M. Mokoroa ta Anbortsi Zatarain saiets itxita be.

Liburu Santuak diñoenez, eder da gizaseme baliotsuak gorestea. Euskal Lite-raturak ba-ditu olakoak eta orrein omenaldiak ospatu ditu: Nemesio Etxaniz’i Azkoiti’n, Gabirel Manterola’ri Zeanuri’n, eta besteak beste, azkenengo orduan, Karkaztelu’n, Markelin Garde’ri, Meza, itzaldi, bazkari ta lagunarte ederrez apain. Eta biziai, Aita Lino Akesolo’ri, Euskerazaintza’re buru danari, Dima bere jaiote-rrian.

Batzar ekarri onekoak osotu nairik, bertan euskal gramatika, esaera ta modis-moak, batuak noski, bazkide bakotxak ekarritakoak, irakurri ta gero Euskera-zaintza’n argitaratu ez-ezik, zeintzuk dagozan euskera jatorrean eta zeintzuk ez be, aztertu ta eztabaidatzen ditugu; onein artean ba-dira batzuk erdel kutsuzkoak eta ba-dira beste batzuk, euskaldun-euskaldunak, zoragarriak... Onek benetako poza damotso ikerlariari. Ez al zara gibel-urdirin zale? Bai atsegiña bat aurkitzean. Olakoxea dozu diñodan lan au bere.

Illero, beraz, Deba’n alkartzen gara lan orren atsegiña gozatzeko. Ez al dau merezi? Urrangoan geiago.

Aita Onaindia